

**Informatiebijeenkomst 4 april 2025
Omgevingsplan Buitengebied Zuid**

INLEIDING

Op vrijdag 4 april 2025 organiseerde de gemeente Leeuwarden een informatiebijeenkomst over het Omgevingseffectrapport (OER) als onderdeel van het Omgevingsplan voor het Buitengebied Zuid. Wethouder Hein de Haan opende de bijeenkomst en benadrukte het belang van dit plan voor zowel de gemeente als de agrarische sector.

“Zo’n omgevingsplan is voor ons een groot plan, een nieuw plan. Zeker na de invoering van de Omgevingswet, waardoor we aan verschillende eisen moeten voldoen. En we maken dat in een tijd dat er steeds meer van ons, maar ook van jullie, wordt gevraagd. Dus het wordt ook complexer, daarom duurt het ook lang.

In het Omgevingsplan legt de gemeente vast welke functies op welke plekken mogelijk zijn en welke bebouwing daarbij hoort. Tegelijkertijd spelen er in het landelijk gebied bredere ontwikkelingen en zorgen. Die zijn niet allemaal binnen het Omgevingsplan te regelen, maar vragen wel degelijk aandacht.

Ik hoop dat we hier vandaag wat wijzer weggaan, dan dat we binnen zijn gekomen. Dat geldt voor jullie, maar zeker ook voor ons.”

In dit verslag vindt u een samenvatting van de presentaties, met in het laatste hoofdstuk een samenvatting van de vragen en reacties uit de zaal.

INHOUD

1	TOELICHTING LANDBOUWRAPPORT	1
1.1	Bodemsoorten Buitengebied Zuid	1
1.2	Recente ontwikkelingen in beleid	1
1.3	Sociaaleconomische impact beleidsontwikkelingen	1
2	TOELICHTING OMGEVINGSEFFECTRAPPORT	3
2.1	Samenvatting presentatie door TAUW	3
2.2	Aanbevelingen voor het Omgevingsplan	3
3	TOELICHTING STIKSTOFDEPOSITIE	4
3.1	Reactie wethouder Stellingwerf	4
4	RESULTATEN GROEPSSESSIES	5
4.1	Nevenactiviteiten	5
4.2	Biodiversiteits- en duurzaamheidsmaatregelen	5
4.3	Overig	5
5	UITLEG VERVOLGTRAJECT EN PLANNING	7
6	VRAGEN EN ZORGEN AGRARIËRS	8

1 TOELICHTING LANDBOUWRAPPORT

LTO Nederland heeft ons gevraagd in kaart te brengen wat de gevolgen voor agrariërs zijn van alle veranderingen in het algemene overheidsbeleid. Die gevolgen presenteerde onderzoeksbureau CLM tijdens de informatiebijeenkomst op vrijdag 4 april 2025.

Wij realiseren ons dat agrariërs deze gevolgen al ervaren. En dat de informatie niet nieuw is. Wij zien het ook en gebruiken deze kennis bij het opstellen van het Omgevingseffectrapport (OER) en het Omgevingsplan Buitengebied Zuid.

1.1 Bodemsoorten Buitengebied Zuid

Het gebied bestaat voornamelijk uit klei, al dan niet op veen (80%) en een klein deel uit veengrond (20%). Door de grote peilvakken en het glooiende terrein variëren de droogleggingen. De bodemsoort en drooglegging maken het logisch dat het gebied voornamelijk wordt gebruikt voor grasland (98,5%) en melkveehouderij, waardoor het Buitengebied Zuid een typisch melkveehouderijgebied is.

1.2 Recente ontwikkelingen in beleid

- *Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB)*

De basispremie wordt afgebouwd. Daarvoor in de plaats is de eco-regeling gekomen: hoe meer je doet voor klimaat, bodem, water, landschap en biodiversiteit, hoe hoger je vergoeding (brons, zilver of goud).

- *Natuur- en stikstofwetgeving*

Door het vervallen van het Programma Aanpak Stikstof PAS is het verkrijgen van vergunningen moeilijker geworden. De situatie is onzeker; nieuwe regels zijn in de maak, maar het is nog onduidelijk wat die gaan betekenen voor agrarische bedrijven.

- *Klimaatakkoord*

Agrariërs krijgen te maken met extra aandacht voor het beperken van CO₂-uitstoot (bijvoorbeeld door veenoxidatie) en methaanuitstoot (rundvee). Dit kan gevolgen hebben voor bedrijfsvoering, met name in veenweidegebieden.

- *Mestbeleid*

Minder dierlijke mest toegestaan: van 250 kg N/ha in 2023 naar 170 kg N/ha in 2026. Daarnaast zijn bufferstroken langs watergangen verplicht, waar geen mest of gewasbescherming mag worden gebruikt. In sommige gebieden gelden extra beperkingen. Samen zorgt dit voor een afname van de plaatsingsruimte voor dierlijke mest met circa 35%.

1.3 Sociaaleconomische impact beleidsontwikkelingen

Voor melkveehouders in het gebied nemen de kosten als gevolg van overheidsbeleid sterk toe. Dit komt vooral doordat minder dierlijke mest mag worden gebruikt. Dit geldt voor alle melkveebedrijven, met als gevolg een grote druk op de mestmarkt en hoge kosten voor mestafzet: van minder dan € 10 naar ruim € 30 per m³ rundveemest. Alleen mestverwerking is geen oplossing, omdat ook de totale mestproductie in Nederland omlaag moet.

De kosten van het nieuwe rijksoverheidsbeleid zijn in 2026/2027 ongeveer € 850,- per hectare per jaar hoger dan in 2022/2023. Voor een gemiddeld bedrijf van 60 ha gaat het om zo'n € 50.000,- per jaar. Voor het gehele gebied is dat € 4 à 4,5 miljoen per jaar. Klimaatmaatregelen zoals het verhogen van het grondwaterpeil komen daar nog bovenop, al zijn de kosten daarvan nog niet bekend.

De economische impact van recent veranderde regelgeving staat hieronder uitgewerkt:

	2022	2023 (t.o.v. 2022)	2026/2027 (t.o.v. 2022)
GLB*			
Inkomensondersteuning	€ 262,-	minus € 42,-	minus € 97,-
Vergroening	€ 117,-	minus € 117,-	minus € 117,-
Eco-regeling	n.v.t.	€ 60,- tot € 200,-	€ 60,- tot € 200,-
Bufferstroken	nihil	minus ca. € 50,-	minus ca. € 50,-
Derogatie afbouw	n.v.t.	minus ca. € 100,-	minus ca. € 750,-

2 TOELICHTING OMGEVINGSEFFECTRAPPORT

Bij een omgevingsvisie hoort ook een Omgevingseffectrapportage (OER). Deze rapportage kun je vergelijken met een Milieueffectrapport (MER), alleen dan uitgebreider. Daarin worden ook de sociale en economische gevolgen van het Omgevingsplan onderzocht. Uit het OER volgen aanbevelingen voor het Omgevingsplan Buitengebied Zuid.

2.1 Samenvatting presentatie door TAUW

TAUW heeft onderzocht wat de gevolgen zijn van verschillende keuzes in het Omgevingsplan Buitengebied Zuid. Twee scenario's zijn doorgerekend:

1. Geen verandering: de bestaande regels blijven van kracht.
2. Sturen op duurzame landbouw: met aanvullende regels, zoals minder milieubelasting, meer ruimte voor natuur en water, en kansen voor natuurinclusieve en circulaire landbouw.

Er is ook gekeken wat er gebeurt als het landelijke en provinciale beleid om het waterpeil in het Veenweidegebied te verhogen, echt wordt uitgevoerd. Zowel als mensen het zelf doen als wanneer het waterschap het regelt.

De gemeente vindt grootschalige woningbouw en een energielandschap in dit gebied op dit moment niet wenselijk, omdat die zorgen voor grote ruimtelijke veranderingen en negatieve effecten op de omgeving. Duurzame landbouw heeft daarom de aandacht gekregen in het vervolg.

2.2 Aanbevelingen voor het Omgevingsplan

Op basis van alle onderzoeken doet Tauw de volgende aanbevelingen voor het Omgevingsplan:

- Ruimte voor landschappelijk inpassing (vergroening percelen en kleine windmolens)
- Ruimte in het plan voor natuur (groenblauwe dooradering)
- Meer ruimte voor nevenactiviteiten
- Het toegankelijk maken van water voor recreatief gebruik (suppen, roeien, kanoën, vissen)
- Eisen met betrekking tot bouwwerken in het veenweidegebied (bestendig tegen peilverhoging)
- Het gebruik van een materialenpaspoort (een digitaal document met bouw informatie voor circulair bouwen en hergebruik)
- Het beperken van stikstofdepositie

3 TOELICHTING STIKSTOFDEPOSITIE

In het OER is gekeken hoeveel agrarische bedrijven in het Buitengebied Zuid kunnen groeien zonder dat de stikstofuitstoot op Natura 2000-gebieden toeneemt. Eerst is gekeken naar de groeirimte zonder emissiereducerende maatregelen. Daarna is onderzocht wat de groeirimte is van bedrijven na het toepassen en van emissiereducerende maatregelen. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het gebruik van een luchtwasser ”). De resultaten laten zien dat:

- Groei tot 2 hectare is voor circa 30% van de bedrijven in het gebied mogelijk.
- Groei tot 1,5 hectare is voor circa 60% van de bedrijven in het gebied mogelijk.
- Groei tot 1 hectare is voor circa 80% van de bedrijven in het gebied mogelijk.

Door een uitspraak van de Raad van State van december 2024 moeten deze berekeningen opnieuw worden bekeken. De uitspraak zegt namelijk dat intern salderen alleen mag als het niet nodig is om natuur te beschermen of te herstellen (de zogenaamde additionaliteitseis). Provincies en de Commissie Schoof werken nog aan nieuw beleid. Daardoor is nu nog onzeker welke groeimogelijkheden agrariërs precies hebben in het Buitengebied Zuid.

3.1 Reactie wethouder Stellingwerf

“Een omgevingsplan is een juridisch instrument en dat is soms *dreech*. Ik soe hast sizzen: *dat is no ien kear sa*. Om het kort maken: de gemeente wil in het plan ruimte bieden voor een maximale bouwblockgrootte van 2 hectare. Dat betekent dat bedrijven die binnen deze grens blijven, binnen het Omgevingsplan hun vergunning kunnen aanvragen.

We moeten wel zorgen dat het stikstofverhaal juridisch houdbaar is. Wij denken dat dit ook met een bouwblock van 2 hectare lukt, want uiteindelijk is het aantal vee bepalend en niet de grootte van het bouwblock. Maar we weten ook: de provincie regelt de vergunningen voor stikstof en het Rijk is nog flink aan het puzzelen over de stikstofkwestie. Dat kan wellicht ook wat voor ons betekenen. Om maar aan te geven: de gemeente is maar een klein onderdeel van de stikstofdiscussie.

We weten dat er veel op jullie afkomt, dat zien we ook in de cijfers van CLM. Dat is heftig. Met het Omgevingsplan willen we juist zoveel mogelijk ruimte geven, waar dat kan, om bedrijfsontwikkelingen mogelijk te maken. Geen extra begrenzing van het bouwblock als dat niet nodig is. Zo staan wij erin.”

4 RESULTATEN GROEPSSESSIES

Alle aanwezigen gingen in groepen uiteen om te praten over nevenactiviteiten, biodiversiteit en duurzaamheidsmaatregelen. Welke kansen en mogelijkheden zien agrariërs? Wat is wenselijk en haalbaar? En wat gebeurt er op dit moment al op hun bedrijven? Hieronder staan de uitkomsten beschreven.

4.1 Nevenactiviteiten

Er is niet bij iedereen behoefte aan nevenactiviteiten, het agrarisch bedrijf is de ‘core-business’. Daardoor is er weinig tijd voor andere bezigheden. Een voorwaarde om een nevenactiviteit te beginnen, is dat deze een verdienmodel moet hebben. Dit is vaak niet het geval. De kansen lijken daardoor beperkt. In het omgevingsplan moet wel ruimte worden geboden voor nevenactiviteiten. Dat als agrariërs wél nevenactiviteiten willen aanbieden, het ze makkelijk gemaakt wordt.

Specifiek is energieopwekking genoemd, bijvoorbeeld in de vorm van biogas. Een reden daarvoor is dat het weinig tijd kost. Een randvoorwaarde is dat er ruimte is binnen het bouwblok.

4.2 Biodiversiteits- en duurzaamheidsmaatregelen

Aanwezigen geven aan dat ze door overheidsbeleid nu al veel maatregelen moeten nemen op het gebied van biodiversiteit en duurzaamheid. Daardoor gebeurt er al veel op hun bedrijven. Extra regels zijn volgens hen niet wenselijk; als er nieuwe maatregelen komen, dan liever op vrijwillige basis. Verder kwam het volgende naar voren:

- Het bouwblok moet makkelijk kunnen worden aangepast als er maatregelen nodig zijn, zodat het bedrijf rendabel kan blijven.
- Er moet ruimte zijn om zonder gedoe biodiversiteitsmaatregelen te nemen buiten het bouwvlak. Een bufferzone rond het erf, speciaal voor biodiversiteit, werd als voorbeeld genoemd.
- Grasland moet blijven om ruimte te bieden aan weidevogels.
- Als het gaat om beheer van gronden (ook stukjes die niet van de agrariër zijn) kan een agrariër veel zelf doen, alleen levert dit financieel weinig op.
- Het beheer van gronden door andere organisaties schiet soms tekort. Eerst de bestaande natuur goed beheren en monitoren is belangrijk.

4.3 Overig

Tijdens de gesprekken kwamen ook andere onderwerpen aan bod, naast biodiversiteit en nevenactiviteiten. Deze staan hieronder genoemd:

- De tijd tussen de laatste bijeenkomst en deze bijeenkomst was te lang. Meer contact en zichtbaarheid is wenselijk om te spreken over plannen en toekomst.
- Maak duidelijk wat de rol van de gemeente is: wil je sturen, of juist ondersteunen bij keuzes?
- Er spelen verschillende toekomstvragen, zoals krimp, extensiveren en innoveren. Voor innovatie is het volgende nodig:
  - Ruimte in het bouwblok
  - Goede infrastructuur

- Kansen voor intern salderen (bijv. samenwerking tussen agrariërs)
- Kansen voor energie (groengas)
- Het bouwblok moet zoveel mogelijk ruimte bieden om te kunnen 'boeren'.
- Agrarische bedrijven zijn divers, zij hebben verschillende wensen. Er werd verwezen naar stoppers: de ruimte die vrijkomt kan worden gebruikt voor bedrijven die wel willen groeien/uitbreiden, zowel qua bouwblok als overige gronden.
- Een bouwblok is niet alleen nodig vanwege gewenste groei van het bedrijf, maar ook vanwege de ruimte die nodig is voor maatregelen in het kader van het dierenwelzijn. Daarom is een ruim bouwblok wenselijk.
- Niet alles moet worden vastgelegd in regels, ook meer vrijlaten. Daarnaast moet wet- en regelgeving toegankelijk zijn, dit is nu vaak niet het geval. Ook spreken regels elkaar vaak tegen, de verschillende overheden moeten meer samenwerken.
- Het waterpeil moet worden gehandhaafd, de mogelijkheden voor functies volgen het waterpeil.

5 UITLEG VERVOLGTRAJECT EN PLANNING

Tijdens de bijeenkomst is waardevolle input opgehaald. Deze nemen we mee bij het maken van keuzes over de regels in het Omgevingsplan voor het Buitengebied Zuid. De inzichten uit het gesprek helpen ons om beter aan te sluiten bij wat er leeft in het gebied.

We werken de komende periode verder aan het opstellen van het Omgevingsplan en het Omgevingseffectrapport (OER). Het doel is om beide documenten eind 2025 als ontwerp ter inzage te leggen.

6 VRAGEN EN ZORGEN AGRARIËRS

6.1 Landbouw en OER

Belangrijke punten:

- Veel aanwezigen herkenden de informatie uit het Landbouwrapport; voor hen was dit geen nieuws. Het biedt voor de gemeente waardevolle inzichten in bijvoorbeeld de economische impact van het landelijke beleid op de gemeente en specifiek ook het gebied Buitengebied Zuid.
- Er is behoefte aan een duidelijke richting en besluitvorming. Nu lijkt alles nog open te liggen.
- Agrariërs maken zich zorgen over het verlies van landbouwgrond door plannen voor vernatting, natuurontwikkeling, recreatie, woningbouw en energieprojecten. Helaas heeft de gemeente niet op alles invloed, bijvoorbeeld vernatting en nieuwe hoogspanningsleidingen.
- Vragen werden gesteld over de haalbaarheid van duurzame landbouw als daar extra grond voor nodig is, terwijl juist grond verloren dreigt te gaan.

Wat er leeft bij agrariërs:

- Er wordt een gevoel van onzekerheid en frustratie ervaren.
- Agrariërs willen perspectief en duidelijkheid: wat mag straks wel en niet?
- Er is weinig vertrouwen dat het beleid daadwerkelijk rekening houdt met het belang van landbouw in dit gebied.

6.2 Stikstof en milieumodellen

Belangrijke punten:

- Berekeningen zijn gedaan op basis van standaardmodellen en kengetallen (bijv. dieren per m²). Maatwerk en aanpassing van modellen op basis van de lokale situatie is ook belangrijk. Dit blijkt echter in de praktijk lastig, vanwege voorschriften uit bestaande wet- en regelgeving.
- Ruimte van stoppende bedrijven zou volgens aanwezigen benut moeten worden door blijvende agrariërs. Dit is alleen juridisch en beleidsmatig nog ingewikkeld.
- Veel vragen over de praktische gevolgen van rood-voor-rood, intern en extern salderen, en het verschil tussen bouwblok en stikstofruimte. Hiervoor gelden veel regels vanuit rijk en provincie waarop de gemeente geen invloed heeft.

Wat er leeft bij agrariërs:

- Er heerst veel onduidelijkheid over wat wel en niet mogelijk is.
- Agrariërs vinden dat de modellen te ver van de praktijk afstaan.
- Men wil ruimte om te blijven ondernemen en mee te bewegen met nieuwe eisen, zoals meer ruimte per dier bij diervriendelijke veehouderij.

6.3 Bouwblokken en ontwikkelruimte

Belangrijke punten:

- De gemeente wil het makkelijker maken om bouwblokken van 1 naar 2 hectare te vergroten, binnenplans maar hieraan moeten wel voorwaarden worden gekoppeld om onder andere aan hogere wet- en regelgeving te kunnen voldoen.
- Agrariërs die nu al een groter bouwblok hebben dan 1 hectare, behouden deze ruimte. De gemeente gaat bestaande bouwblokken niet verkleinen.
- Voor uitbreiding naar 2 hectare komen aanvullende eisen zoals landschappelijke inpassing.
- Er wordt erkend dat niet elk gebied hetzelfde is. Een generieke aanpak werkt niet overal.

Wat er leeft bij agrariërs:

- De wens is groot om te kunnen doorgroeien binnen redelijke kaders. Ruimte voor bedrijfsontwikkeling is belangrijk.
- Er is behoefte aan duidelijkheid over procedures en voorwaarden.
- Boeren waarderen dat er ruimte wordt gezocht, maar vragen om keuzes en heldere afspraken per gebied.